

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมของนิติบุคคลตาม
พระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. ๒๕๕๓

สภาสถาปนิกได้มีหนังสือ ที่ สกส ๒๐๖/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๓ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ขอรื้อเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมที่เป็นนิติบุคคล สรุปความได้ว่า สภาสถาปนิกเป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. ๒๕๕๓ มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมความประพฤติและการดำเนินงานของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมให้ถูกต้องตามมาตรฐานและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสถาปัตยกรรมตามมาตรา ๗ (๔) มีอำนาจและหน้าที่ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมตามมาตรา ๘ (๑)

มาตรา ๓๓ (๒) แห่งพระราชบัญญัติสถาปนิกฯ กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่สอดส่องดูแลและดำเนินการทางกฎหมายกับผู้กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ การฝ่าฝืนมาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๗ ในหมวด ๖ ว่าด้วยการควบคุมการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม และโดยที่มาตรา ๔๙ ได้กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาสถาปนิก ซึ่งข้อบังคับสภาสถาปนิก ว่าด้วยการออกใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมที่เป็นนิติบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๔ กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมที่เป็นนิติบุคคลต้องขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมที่เป็นนิติบุคคล หากนิติบุคคลใดปฏิบัติงานสถาปัตยกรรมควบคุมโดยไม่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมที่เป็นนิติบุคคลจากสภาสถาปนิก กรณีจะเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๔๕ ที่กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมหรือแสดงด้วยวิธีใดๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนพร้อมจะประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมสาขาใด เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตในสาขานั้นจากสภาสถาปนิก ซึ่งคำว่า “ผู้ใด” ในมาตรา ๔๕ นี้ ครอบคลุมทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล (ตามการตีความหมาย ในบันทึกroyalงานการประชุมคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. วุฒิสภา ครั้งที่ ๗ หน้า ๖/๒)

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้มีประกาศการจ้างออกแบบโครงการก่อสร้างอาคารสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินแห่งใหม่โดยการประกวดแบบ โดยกำหนดเงื่อนไขของผู้เสนองาน ดังนี้

(๑) ต้องเป็นนิติบุคคลหรือกิจการร่วมค้า ในกรณีที่เป็นการร่วมค้าต้องมีสัญญาร่วมค้าหรือร่วมทำงาน และสมาชิกของผู้ร่วมค้าจะต้องรับผิดชอบร่วมกันหรือแทนกัน

(๒) ในกรณีที่นิติบุคคลต้องได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพตามกฎหมายประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม หรือสถาปัตยกรรมควบคุม หรือเป็นนิติบุคคลที่มีบุคลากรผู้เป็นส่วนหนึ่งของห้างหุ้นส่วน กรรมการของบริษัทหรือสมาชิกในคณะผู้บริหารของนิติบุคคลจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งหรือหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วน กรรมการผู้จัดการของบริษัท หรือผู้มีอำนาจบริหารแต่ผู้เดียวเป็นผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม หรือสถาปัตยกรรมควบคุมตามกฎหมาย

ในกรณีที่เป็นการร่วมค้า ผู้ร่วมค้าหรือร่วมทำงานทุกราย ต้องได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพตามกฎหมายประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม หรือสถาปัตยกรรมควบคุม หรือมีบุคลากรเป็นผู้ซึ่งได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพตามกฎหมายประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมหรือสถาปัตยกรรมควบคุมเช่นเดียวกับบรรดาหนึ่ง

ต่อมาสมาชิกสภาสถาปนิกได้ร้องเรียนว่า ประกาศของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินขัดต่อกฎหมาย กล่าวคือ ให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมหรือสถาปัตยกรรมควบคุมปฏิบัติวิชาชีพแทนกัน สภาสถาปนิกจึงได้มีหนังสือแจ้งให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินพิจารณาปรับปรุงข้อกำหนดเงื่อนไขดังกล่าว เพื่อไม่ให้ขัดต่อพระราชบัญญัติสถาปนิกฯ แต่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินมิได้แก้ไขข้อกำหนดตามที่สภาสถาปนิกให้ความเห็นแต่ประการใด และได้ประกาศผลการจ้างออกแบบโครงการก่อสร้างอาคารสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินแห่งใหม่ โดยผู้ได้รับคัดเลือกไม่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมจากสภาสถาปนิกแต่อย่างใด ในกรณีนี้จะถือว่าผู้ที่แสดงตนว่าพร้อมที่จะประกอบวิชาชีพทั้งในนามนิติบุคคลและบุคคลธรรมดาโดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากสภาสถาปนิกนั้นเข้าข่ายอันเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนมาตรา ๔๕ และมีความผิดตามมาตรา ๗๑ หรือไม่ และการกระทำของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินฝ่าฝืนพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. ๒๕๔๓ หรือกฎหมายอื่นหรือไม่

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการตามวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของสภาสถาปนิกเป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติสถาปนิกฯ อย่างถูกต้อง และถือเป็นบรรทัดฐานในการวินิจฉัยต่อไป สภาสถาปนิกจึงขอหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นในประเด็น ดังนี้

(๑) ในกรณีที่นิติบุคคลใดๆ จะปฏิบัติงานสถาปัตยกรรมควบคุมตามที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ. ๒๕๔๙ นิติบุคคลนั้นจะต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมที่เป็นนิติบุคคลจากสภาสถาปนิกหรือไม่ หากนิติบุคคลนั้นไม่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมที่เป็นนิติบุคคลจากสภาสถาปนิก แต่ปฏิบัติงานสถาปัตยกรรมควบคุม กรณีนี้ถือว่านิติบุคคลดังกล่าวกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๔๕ หรือมาตรา ๔๗ โดยมีความผิดตามมาตรา ๗๑ หรือมาตรา ๗๔ หรือไม่

(๒) ในกรณีที่นิติบุคคลใดๆ จะปฏิบัติงานสถาปัตยกรรมควบคุมโดยนิติบุคคลนั้นไม่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมที่เป็นนิติบุคคลจากสภาสถาปนิกแต่

มีบุคคลธรรมดาผู้ได้รับใบอนุญาตฯ เป็นผู้ปฏิบัติงานในนามนิติบุคคลนั้น กรณีนี้ถือว่านิติบุคคลดังกล่าวกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๔๕ หรือมาตรา ๔๗ โดยมีความผิดตามมาตรา ๗๑ หรือมาตรา ๗๔ ใช่หรือไม่

(๓) ในการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมในกิจการร่วมค้า (Joint Venture) หรือกิจการร่วม (Consortium) ซึ่งเป็นการร่วมกันระหว่างนิติบุคคลกับนิติบุคคล หรือนิติบุคคลกับบุคคลธรรมดา นิติบุคคลที่เป็นผู้รับผิดชอบงานสถาปัตยกรรมควบคุม จำเป็นต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมจากสภาสถาปนิกหรือไม่

(๔) ในการจัดทำข้อกำหนดการว่าจ้างงานในวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมของหน่วยงานราชการ ที่กำหนดว่าผู้เสนองานต้องเป็นนิติบุคคลนั้น ในกรณีนี้หากนิติบุคคลที่เสนองานไม่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมที่เป็นนิติบุคคลจากสภาสถาปนิกแต่ได้เข้าร่วมงานกับบุคคลธรรมดาที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมประเภทบุคคลธรรมดาแล้ว สามารถทำได้หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๕) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวโดยมีผู้แทนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินและผู้แทนสภาสถาปนิก เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เห็นว่า มาตรา ๔^๑ แห่งพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. ๒๕๔๓ กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมจะต้องได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมจากสภาสถาปนิก ซึ่งมาตรา ๔๙ วรรคสองและวรรคสาม^๒ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน กำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ประกอบกับข้อ ๓^๓ แห่งข้อบังคับสภาสถาปนิก ว่าด้วยการ

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

“ผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมจากสภาสถาปนิก

ฯลฯ

ฯลฯ

^๒มาตรา ๔๙ ผู้ขอรับใบอนุญาตต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาสถาปนิก

ผู้ขอรับใบอนุญาตที่เป็นบุคคลธรรมดาต้องเป็นสมาชิกสามัญหรือสมาชิกวิสามัญของสภาสถาปนิกและถ้าขาดจากสมาชิกภาพเมื่อใดให้ใบอนุญาตของผู้นั้นสิ้นสุดลง

ผู้ขอรับใบอนุญาตที่เป็นนิติบุคคลไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลซึ่งมีทุนเป็นของคนต่างด้าวจำนวนเท่าใด นิติบุคคลนั้นอย่างน้อยต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(๑) มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในราชอาณาจักร

(๒) ผู้เป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วน กรรมการของบริษัท หรือสมาชิกในคณะผู้บริหารของนิติบุคคลจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งหรือหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วน กรรมการผู้จัดการของบริษัท หรือผู้มีอำนาจบริหารแต่ผู้เดียวของนิติบุคคลเป็นผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

^๓ข้อ ๓ ในข้อบังคับนี้

ออกใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมที่เป็นนิติบุคคล พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดให้สภาสถาปนิกออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมให้แก่นิติบุคคลผู้ขอรับใบอนุญาต แสดงให้เห็นว่านิติบุคคลที่ปฏิบัติงานสถาปัตยกรรมควบคุมตามที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรม พ.ศ. ๒๕๔๙ จะต้องได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมจากสภาสถาปนิก ดังนั้น ในกรณีที่นิติบุคคลปฏิบัติงานสถาปัตยกรรมควบคุมตามกฎหมายกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรม พ.ศ. ๒๕๔๙ โดยไม่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมที่เป็นนิติบุคคล จึงเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนมาตรา ๔๕^๕ และมีความผิดตามมาตรา ๗๑^๖ และมาตรา ๗๔^๗ แห่งพระราชบัญญัติสถาปนิกฯ

ประเด็นที่สอง เห็นว่า มาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติสถาปนิกฯ กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม หมายความว่า “บุคคลซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมจากสภาสถาปนิก” ซึ่งคำว่า “บุคคล” ในที่นี้หมายถึงบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลด้วย โดยมาตรา ๔๙ วรรคสองและวรรคสาม^๘ แห่งพระราชบัญญัติสถาปนิกฯ ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตที่เป็นบุคคลธรรมดาและผู้ขอรับใบอนุญาตที่เป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากกัน ประกอบกับข้อบังคับสภาสถาปนิก ว่าด้วยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้แยกหมวดคุณสมบัติของบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ข้อบังคับสภาสถาปนิก ว่าด้วยการออกใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมที่เป็นนิติบุคคล พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดให้นิติบุคคลต้องขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมด้วย แสดงให้เห็นว่า ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่จะประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมจะต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม ดังนั้น เมื่อนิติบุคคลปฏิบัติงาน

“ใบอนุญาต” หมายความว่า ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมที่สภาสถาปนิกออกให้แก่นิติบุคคลผู้ขอรับใบอนุญาต

“ผู้ขอรับใบอนุญาต” หมายความว่า ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม

“มาตรา ๔๕ ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนพร้อมจะประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมสาขาใด เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตในสาขานั้นจากสภาสถาปนิก

“มาตรา ๗๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๕ หรือมาตรา ๖๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

“มาตรา ๗๔ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคลให้หุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วน กรรมการของบริษัท ผู้แทนของนิติบุคคล หรือผู้ซึ่งมีส่วนในการกระทำความผิดดังกล่าวมีความผิดในฐานะเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด ผู้ใช้ให้กระทำความผิดหรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิด แล้วแต่กรณีต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ในการกระทำความผิดนั้น และสำหรับนิติบุคคลต้องระวางโทษปรับไม่เกินสิบเท่าของอัตราโทษปรับสำหรับความผิดนั้นด้วย

^๕โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

^๖โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

สถาปัตยกรรมควบคุมโดยไม่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมที่เป็นนิติบุคคล แม้จะมีบุคคลธรรมดาที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมประเภทบุคคลธรรมดาปฏิบัติงานในนามของนิติบุคคลด้วยก็ตาม ย่อมเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนมาตรา ๔๕^๔ และมีความผิดตามมาตรา ๗๑^๕ หรือมาตรา ๗๔^๖ แห่งพระราชบัญญัติสถาปนิกฯ เช่นกัน

ประเด็นที่สาม เห็นว่า เมื่อมีความเห็นในประเด็นที่หนึ่งและประเด็นที่สองแล้ว การประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมของนิติบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมกิจการในลักษณะกิจการร่วมค้า หรือกิจการค้าร่วมก็ตาม นิติบุคคลที่มีหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบงานสถาปัตยกรรมควบคุม ย่อมต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมที่เป็นนิติบุคคลจากสภาสถาปนิกด้วย ทั้งนี้ ตามมาตรา ๔^๗ และมาตรา ๔๙^๘ แห่งพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. ๒๕๔๓ ประกอบกับข้อบังคับสภาสถาปนิก ว่าด้วยการออกใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมที่เป็นนิติบุคคล พ.ศ. ๒๕๔๘

ประเด็นที่สี่ เห็นว่า เมื่อได้วินิจฉัยในประเด็นต่างๆ ข้างต้นแล้วว่า ผู้ที่ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมไม่จะเป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาจะต้องได้รับใบอนุญาตแยกต่างหากจากกัน จึงไม่จำต้องวินิจฉัยในประเด็นนี้อีก

(ลงชื่อ) พรทิพย์ จาละ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา

กรกฎาคม ๒๕๕๓

^๔โปรดดูเชิงอรรถที่ ๔, ข้างต้น

^๕โปรดดูเชิงอรรถที่ ๕, ข้างต้น

^๖โปรดดูเชิงอรรถที่ ๖, ข้างต้น

^๗โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

^๘โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น